

Biskop Atle Sommerfeldt:

Misjon – sett fra Borg bispedømme.

Innledning SMM-styret 13.6.2013

Kirkemøtet redefinerer misjonsbegrepet

Kirkemøtets behandling av Edinburgh 2010 innebærer at den prosessen for å endre misjonsforståelsen som har pågått i Kirkemøtet siden behandlingen av misjon på slutten av 1990-tallet, er kommet et langt stykke videre. Kirkemøtet legger til grunn en forståelse der misjon forstås som Guds sendelse av kirken til verden - presisert som «evangelisering, diakoni og økumenikk» - der menighetene oppfordres til å styrke et slikt helhetlig misjonsengasjement i forkynnelse og gudstjenester og «i arbeid med lokale planer for trosopplæring, diakoni og kultur».

Misjon er altså kirkens sendelse til verden. Det kan ikke tenkes en kirke som ikke er sendt til verden med oppdrag fra Gud om å fortelle mennesker om Jesus Kristus og det han har gjort og gjør for menneskene, leve Guds visjon for menneskeheten ut i tjeneste for mennesker og samfunn og feire Guds tilstedeværelse for menneskene i Ord og sakrament.

Når denne forståelsen av misjon, som er rimelig konsekvent gjennomført i Kirkemøtets vedtak, skal konkretiseres i SMMs siste publikasjon «Misjon til forandring», heter det imidlertid at «det er viktig å holde fast på at misjon på samme tid **både er kirkens hovedoppdrag og et særskilt aspekt ved dette oppdraget**; at evangeliet berører nye mennesker og kulturer» (s. 19). Det særskilte oppdraget er noe uklart formulert, men i mine ører gjeninnføres den

tidligere – og fortsatt mest brukte – forståelsen av misjon. Denne forståelsen har sin kjerne i at misjon er å forkynne evangeliet til dåp for dem som ikke har hørt evangeliet tidligere, nært eller fjernt – men vel primært gjennom grenseoverskridelsen «kom over og hjelp oss» - fra en kultur eller et kontinent til et annet. Det er her misjonen har sin egentlige kjerne. Med en slik forståelse blir det meningsfullt å konkretisere misjonen i spesielle misjonsgudstjenester, ellers ikke. Som det riktig påpekes i heftet, uttrykker enhver gudstjeneste kirkens misjon – i betydningen kirkens sendelse til verden gjennom forbønn, forkynnelse og utsendelse.

Min oppfatning er at vi er lite tjent med denne fortsatte dobbeltheten i bruken av begrepet misjon. Den kommuniserer uheldig langs flere dimensjoner:

- 50 års erfaring med et helhetlig misjonsbegrep i den økumeniske familie har vist at faren for at dette svekker kirkenes arbeid med å forkynne evangeliet til mennesker og kulturer som ikke har hørt evangeliet tidligere og invitere disse til dåp, forsvinner eller svekkes.
- Det har også vist seg at delingen av økonomiske og andre ressurser mellom kirker for å sikre kirkebygg, preste -og katekettjeneste, søndagskolearbeid, medieforkynnelse, liturgisk fornyelse og mye mer, nedprioriteres av kirkene i nord til fordel for programmer og prosjekter som kan finansieres av statlige midler og/eller har allmenn appell uavhengig av giverens livssyn.
- I kontekster der mennesker undertrykkes og marginaliseres for sin tros skyld, er det svært uheldig om vår sendelse for søskensolidaritet, allmenn solidaritet og arbeid for menneskerettigheter knyttes til arbeidet med å stimulere mennesker til å endre religiøs tilhørighet. Det kan i noen tilfelle være direkte skadelig.

- Heller ikke i dialogarbeidet med mennesker av annen religion er denne sammenblanding særlig gunstig fordi den lett gir dialogen et formål som i realiteten innebærer å overbevise at den andre bør endre sin religiøse tilhørighet.
- Tilsvarende er en sammenblanding med diakoni og særlig humanitært arbeid meget uheldig. Det er flere eksempler også i vår tid – ikke minst i amerikanske miljøer – på at sammenblandingen gjør at diakoni i større eller mindre grad ender opp som en forgårdstjeneste for den egentlige misjonen, uten reell egenverdi. Bruken av «troverdighet» i omtalen av diakonien er nær ved å kommunisere i samme retning, også bruken av Frans-sitatet om å forkynne, «om nødvendig med ord», kan misbrukes ellers forstås i denne retning.

Min oppfordring er derfor at vi nå rydder i språkbruken slik at misjon reserveres til å være kirkens hovedoppdrag i verden. Dette oppdraget, eller sendelsen, utøves av kirken i tre dimensjoner: liturgi, proklamasjon/evangelisering og diakoni.

Dette vil understreke og sikre at innholdet i den tradisjonelle bruken av misjonsbegrepet – proklamasjon og evangelisering slik at nye mennesker, kulturer og folkeslag får høre om den korsfestede og oppstandne Jesus Kristus og blir døpt inn til fellesskap med ham - er en nødvendig del av kirkens sendelse til og i verden.

Samtidig sikrer det diakoniens og dialogens egenart og selvstendige identitet.

Misjon på seks kontinenter

Da vi diskuterte misjonsforståelsen på 1970-tallet og senere, ble slagordet om misjon på seks kontinenter sett på som en svekkelse av misjonsforståelsen i ledende misjonsorganisasjonskretser i Norge - da brukt i den tradisjonelle betydningen som å nå unådde folkegrupper gjennom grenseoverskridende utsending av personer. En var også meget skeptisk til dreining mot kirkelig samarbeid på tvers av kontinenter (jfr. motstanden mot endringen i LVF fra «Kommisjon for misjon» til «Kommisjon for kirkelig samarbeid»), inkludert Aril Edwardsens strategi med å utruste mennesker lokalt til både å forkynne i egen kultur og til nabokulturer, i eller utenfor eget land. I historisk etterpåklokskap slår det meg hvor underlig dette var, siden det var etablert språkbruk i Norge å bruke misjonsbegrepet også om vitalisering og omvendelsesarbeid i Norge gjennom indremisjonsbevegelsen.

Kirkemøtets forståelse av misjon som kirkens sendelse til verden gjør at denne misjonen utfolder seg lokalt og globalt. Da Santalmisjonen og Indremisjonen fusjonerte markerte det at misjonsbegrepet ikke er reservert til den grenseoverskridende utsendelse til mennesker og kulturer som ikke er innlemmet i kirken.

Den norske kirkes sendelse

Den norske kirke har i snart 200 år utviklet spesialiserte tjenester for ulike deler av utførelsen av vårt misjonsoppdrag. I vår kirke fikk dette form av selvstendige organisasjoner som definerte seg som en del av Den norske kirke. Organiseringen av slike spesialiserte tjenester i organisasjoner og institusjoner skjedde i noen tilfeller i opposisjon til kirkens ordinerte tjeneste og etter hvert rådsstruktur, andre ganger forankret i det samme.

Da Kirkemøtet ble etablert i 1984 og Den norske kirke var organisert til topps med menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkemøte, ble det påtrengende å finne en form på denne strukturens forhold til organisasjonene i Organisasjonenes Fellesråd – den delen av organisasjonene som markerte sin selvstendighet tydeligst. Ikke minst gjaldt dette arbeidet med ytremisjon, der både biskop Lisleruds forståelse av at ytremisjonen skulle forankres i lokalmenighetene og Den norske kirkes etter hvert høye profil innenfor den økumeniske bevegelses misjons- og kirkesamarbeid, gjorde at sentrale personer så at noe måtte gjøres. At både Bibelselskapet og Kirkens Nødhjelp – som begge var og er direkte forankret i den kirkelige strukturen - ble sterkere, bidro også.

Resultatet av dette ble etableringen av Borg Misjonsråd under Lisleruds ledelse, og etter hvert Samarbeidsrådet for Menighet og Misjon. For oss som var involvert i opprettelsen av SMM er det helt klart at SMMs funksjon av å være en arena for samhandling mellom kirkens nye struktur – ofte kalt kirkens offisielle struktur – og organisasjonene – i denne sammenheng kalt frivillige organisasjoner – var en meget viktig side av saken. Det var også en av grunnene til at Misjonssambandet ikke ble med.

I min tenking er det nødvendig at store kirker holder seg med slike spesialiserte organisasjoner og institusjoner for å utøve en spesialisert del av kirkens helhetlig misjon – sendelsen. Slik har det vært i kirken, i alle fall siden 300-tallet. I Kirkenes Verdensråd og Det Lutherske Verdensforbund fikk vi etter hvert gjennomslag for betegnelsen «specialized ministries» på denne typen organisasjoner. Dersom kirken skal løse sitt oppdrag i en globalisert og høyt kompetent verden, må vi utvikle slike spesialiserte organisasjoner som kan være i frontlinjen i samfunnet. Dette er svært tydelig innenfor diakoni, men også i evangelisering/proklamasjon, særlig når den krysser kulturelle og

geografiske grenser. Dette involverer i vår tid også profesjonalitet i økonomiforvaltningen.

De eksemplene vi har i vår egen kirkefamilie på at alt organiseres inn i en struktur – Den svenske kirken og langt på vei den amerikanske – gir ikke mersmak.

Organisasjonenes selvstendighet er nødvendig, men det er mer problematisk når de hevder sin uavhengighet dersom «uavhengighet» betyr at en ikke føler seg ansvarlig for å melde tilbake til menighetene og kirken. Men bunnlinjen er at kirkens «offisielle» struktur trenger spesialiserte organisasjoner og institusjoner, først og fremst innenfor evangelisering/proklamasjon og diakoni.

Den norske kirke i Borg – hva trenger vi?

La meg så til slutt peke på noen områder som Den norske kirke i Borg trenger å videreutvikle i samhandling med spesialiserte organisasjoner og institusjoner, slik at kirkens sendelse til mennesker og samfunn i Borg blir best mulig.

I tråd med det jeg har sagt over, forutsetter jeg også at organisasjonene selv utvikler sin helhetlige identitet og strategi, som jeg vil tro som oftest er bredere enn det et samarbeid med Borg bispedømmeråd omfatter.

- a. Vi trenger organisasjoner som utfører **spesialisert diakoni** med høy faglig standard lokalt og globalt. Kirkens Bymisjon, Kirkens Familievern, KABB, Kirkens SOS, Kirkens Nødhjelp og misjonsorganisasjonenes virksomhet organisert gjennom Digni, gjør at vi allerede har et omfattende arbeid på dette feltet. Dette både kan og skal selvfølgelig utvikles. I tillegg kommer de store diakoniinstitusjonene med deres forskning og utdanning, og økumeniske organisasjoner som Blå Kors. Kirkens Nødhjelp er imidlertid

den eneste som bidrar substansielt og økonomisk til vår forpliktelse i Det lutherske Verdensforbund og Kirkenes Verdensråd.

- b. Vi trenger organisasjoner som mobiliserer våre **unge** medlemmer og utfordrer ungdommer i våre lokalsamfunn som ikke er medlemmer. Norges KFUM/K, Normisjon, Misjonssambandet, Søndagsskoleforbundet, Skolelaget (NKSS) og KRIK er vesentlige aktører på dette feltet i bispedømmet – men det er store muligheter og behov for utvikling.
- c. Vi trenger organisasjoner som kan ivareta vår forpliktelse til **global evangelisering og kirkebygging** – bilateralt, men i enda større grad gjennom vårt konfesjonelle fellesskap i Det Lutherske Verdensforbund. Her er vi svake – og det virker ikke som prosjektene utviklet gjennom SMM har tydelig nok profilert slike prosjekter. Prosjekter gjennom LVF er så vidt jeg er kjent med, fraværende. Bibelselskapet er også en aktør som bidrar på dette feltet.
- d. Vi trenger organisasjoner som kan bidra til utvikling av kirkelige strategier i pluralistiske samfunn med flere religioner og større kulturell variasjon. Flere organisasjoner - for eksempel KIA-fellesskapet, Kirkens Nødhjelp og Areopagos, bidrar på dette feltet. Men her trengs det betydelig forsterkinger.
- e. Vi trenger åndelig fornyelse og spiritualitet fra kilder utenfor vår egen tradisjon, som vi samtidig må arbeide med å kontekstualisere inn i vårt samfunn og læremessige egenart. Derfor trenger vi organisasjoner som bringer tilbake impulser i form av praksis, personer, tradisjoner.
- f. Støtte til våre internasjonale vennskapsavtaler, foreløpig Romania og Den evangelisk-lutherske kirke i Jordan og Det hellige land.
- g. Kirkelig dimensjon i kommunenes internasjonale vennskapsrelasjoner.

Forslag

La meg helt til slutt antyde noen konkrete programmer vi kan se for oss:

- a. Utvide sammensetningen i Borg Misjonsråd til å omfatte alle spesialiserte organisasjoner som er med på å virkeliggjøre Den norske kirkes sendelse i Borg.
- b. Innenfor et slikt utvidet Misjonsråd opprettholdes en SMM struktur.
- c. SMM strukturen utfordres til følgende:
 - a. Etablere et program for global kirkebygging og evangelisering der organisasjonene melder inn prosjekter under en felles Borg-merkevare, som for eksempel «global trosopplæring». Dette må forstås bredt, eventuelt knyttet til en bestemt region (Sør-Asia/det indiske subkontinent), selv om dette siste kan være krevende for organisasjonene.
 - b. Etablering av et dialogsentor, helst i Nedre Glomma regionen etter mønster av Bjørgvin og Stavanger bispedømmer.
 - c. Delta sammen med andre organisasjoner for å utvikle programmer for «Urban Mission».